

Сравнително изследване на общата цена на притежание на автомобили

2018

Въведение

Ръстът на продажбите на автомобили в световен мащаб изисква консумирането на значителни количества енергия и материални ресурси, а същевременно при употребата на закупените автомобили с двигател с вътрешно горене (ДВГ) се отделят твърди частици и газове, големия обем, от които, парникови. Свръхконсумацията на услугата транспорт базиран на фосилни горива в съвременното допринася съществено за изместването на равновесието на повече от една от подсистемите на климатичната система на планетата – атмосфера, хидросфера, криосфера, литосфера и биосфера. С този ефект, отпадъците от горивните процеси на транспортната технология не допринасят за поддържането на живота на планетата в дългосрочен план. Изборът на консуматорите на комфортен транспорт, рефлектира негативно върху възможността човечеството да продължи да съществува, поради деградацията на животоподдържащите системи на планетата, чрез:

- увеличаване на концентрацията на въглеродния диоксид и затопляне на атмосферата;
- киселяване и затопляне на световния океан;
- разтопяване на ледниците и полярните шапки;
- драматичната загуба на биоразнообразие и дори
- промени в земната кора.

За разлика от колите с ДВГ, електромобилите имат възможност да

не са толкова замърсяващи, особено в градска среда, тъй като не отделят парникови газове при придвижването си, а ако са заредени с електричество, произведено от възобновяем източник, могат да бъдат и устойчив метод за транспорт. Но дори когато не са заредени с електричество от възобновяем източник, електромобилите не отделят фини прахови частици (ФПЧ), серни, азотни оксиди и озон в градска среда, което само по себе си е голямо предимство.

Замърсяването на въздуха от горивни инсталации, влияе на човешкото поведение и взимането на решения; налице е доказан негативен ефект върху взимането на решения и рисковото поведение. Щетите върху когнитивните възможности у хората, нанесени от замърсения въздух, намаляват образователните постижения и трудовата продуктивност. Особено силно влияние се открива при регулярно излагане на замърсен въздух на възрастни и по-специално на мъже, където ефектът е по-изразен. При стареещия мозък, замърсяването на въздуха има значителни здравни и икономически последици, независимо дали се касае за ежедневни или по-сериозни решения.¹

В доклад №23 на Европейската сметна палата², се акцентира на Директивата за качеството на атмосферния въздух от 2008 г., като на основен елемент от политиката на ЕС за чистота на въздуха — в нея се

определят стандартите за качество на въздуха като пределно допустими концентрации на замърсителите във въздуха, който дишаме. В последните десетилетия политиките на ЕС са допринесли за намаляване на емисиите на вредни вещества, но качеството на въздуха не се е подобрило със същите темпове и все още се наблюдават значителни последици за общественото здраве. Според одитния доклад на Европейската сметна палата:

- **София не разполага с пунктове за мониторинг от промишлен вид**, въпреки че в града се намират електроцентрали и други промишлени съоръжения.
- В София строителни дейности са наложили преместването на станция „Орлов мост“ през 2014 г. Преди преместването тази станция е отчитала най-големият брой дни с концентрации на ФПЧ_{10} , превишаващи пределно допустимите стойности. **След преместването ѝ честотата на измерените такива превишения в София е намаляла рязко.**
- Планът за качество на въздуха на София не съдържа никакви

мерки за намаляване на емисиите от домакинства, които са значителен източник на замърсяване с ФПЧ.

- Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) смята, че (за 2014 година) в ЕС 399 000 случая на преждевременна смърт са били относими към излагане на фини прахови частици ($\text{ФПЧ}_{2,5}$), 75 000 към излагане на азотен диоксид (NO_2) и 13 600 към излагане на тропосферен озон (O_3). Въпреки че има някои припокривания на тези числа (*например, тъй като NO_2 е прекурсор на $\text{ФПЧ}_{2,5}$*), а те не могат просто да се обединят, те показват, че **замърсяването на въздуха причинява повече от 400 000 случая на преждевременна смърт в ЕС всяка година.**
- В оперативната програма (ОП) на България „Околна среда“ 2014—2020 г. като двата основни източника на замърсяване в страната, върху които да се концентрират усилията за намеса на ОПОС в района се описват преобладаващото въздействие на битовото отопление и транспорта.

Речник

ДВГ – двигател с вътрешно горене

ФПЧ – финните прахови частици, са микроскопични твърди или течни вещества, суспендирани в атмосферата.

Хибриден автомобил – онзи, който ползва повече от един източник на енергия за задвижване, напр. бензин и електричество

BEV - *battery electric vehicle* или ППС с батерия е елетромобил, използващ зареждаща се батерия за съхраняването на електрическа енергия за задвижването си

Diesel Full Hybrid – дизелов хибрид

Diesel ICE – дизелов ДВГ

Diesel PHEV – дизелов plug-in хибрид

Fuel cell – горивната клетка (горивен елемент) е апарат, който превръща химическа енергия в електрическа, чрез електрохимична реакция, напр. водородна горивна клетка.

Gasoline CNG – природен газ, метан

LPG – пропан-бутан

Petrol Full Hybrid – бензинов хибрид

Petrol ICE – бензинов ДВГ

Petrol PHEV – бензинов plug-in хибрид

Методика

Настоящия доклад разглежда възможността за подмяна на автомобилите с ДВГ с технологически и природно по-приемливи методи за автотранспорт; разглеждат се възможностите за закупуване и ползване на хибриди и електромобили, които са сравнени с ДВГ (бензин, дизел, метан) по общата им цена за притежание за периода на използването.

Проучването цели моделиране на общата цена на притежание на автомобили и електромобили за времето на използването им; както и да покаже на потребителите кои автомобили/електромобили са най-изгодни за закупуване, като се вземат всички странични разходи, включително:

- данъчно бреме и такси;
- време и обезценка;
- зареждане с гориво;
- финансиране/лизинг;
- поддръжка;
- застраховка; и
- където е приложимо и подмяна на батерия.

Настоящите резултати са продължение на проекта *„Автомобили с ниски въглеродни емисии през 2020-те: Потребителски въздействия и последици за политиката на ЕС.“* за обща цена на притежание на автомобилите - проект на Европейската асоциация потребителите (BEUC) от 2015 г., обхващащ Словения, Белгия, Франция, Холандия и Германия. През 2018 г., проучването обхваща Португалия, Испания, Италия, Литва и България. Проучването е финансирано от European Climate Foundation и изпълнено за България съвместно от BEUC, ElementEnergy и Активни потребители.

1. Избор на автомобили.

Моделираните сегменти бяха подбрани на база броя нови регистрации на автомобили в ЕС. В последните години, повечето нови регистрации са в сегментите В (Supermini), С (Lower medium) и Н (Dual purpose).

B- Supermini

E.g. Renault Clio

C-Lower Medium

E.g. VW Golf

H - Dual purpose

E.g. Nissan Qashqai

(Марките са ползвани само за илюстрация)

2. Допускания и ограничения

Период на собственост	Нова: 7 години Втора ръка: 8 години Трета ръка: 9 години
Изминати километри за година	Базов случай: 19,150 km „Малко“ километри: 9,575 km „Много“ километри: 38,300 km
Цена	Еднаква с останалите проучвания в ЕС.
Обезценка	Еднаква с останалите проучвания в ЕС.
Поддръжка	Фиксирана стойност за петролни, дизелови ДВГ и HEV. 50% и 30% намаление за BEV/FCV и PHEV.
Цена на горивото	Petrol: 0.71 лв/l Diesel: 0.65 лв/l CNG: 0.42 лв/l (без акциз и ДДС)
Цена на електричеството	Дневна тарифа: 0,13294 лв/kWh Нощна тарифа: 0,05654 лв/kWh
Цена на водорода	15.16–20.73 лв/kg (2020-2040, DECC)
Лихва	~5%
Застраховка	Стандартни за ЕС годишни стойности, адаптирани съ средна референтна стойност, предоставена от Активни потребители.
Регистрационна такса	Определима по наредба, според типа автомобил

Пътен данък	Базиран на мощността на двигателя (kW). Прилага се коефициент, който зависи от възрастта. BEV са освободени от пътен данък, а онези с Euro 5/6 и мощност на двигателя до 74 kW, имат 60% намаление.
Специфични технологични корекции	BEV са освободени от пътен данък, а онези с Euro 5/6 и мощност на двигателя до 74 kW, имат 60% намаление.
Стимули за покупка	Няма.
Състав на новозакупения автопарк	Не е известен.
Най-продавани автомобили по сегмент	Не са известни.

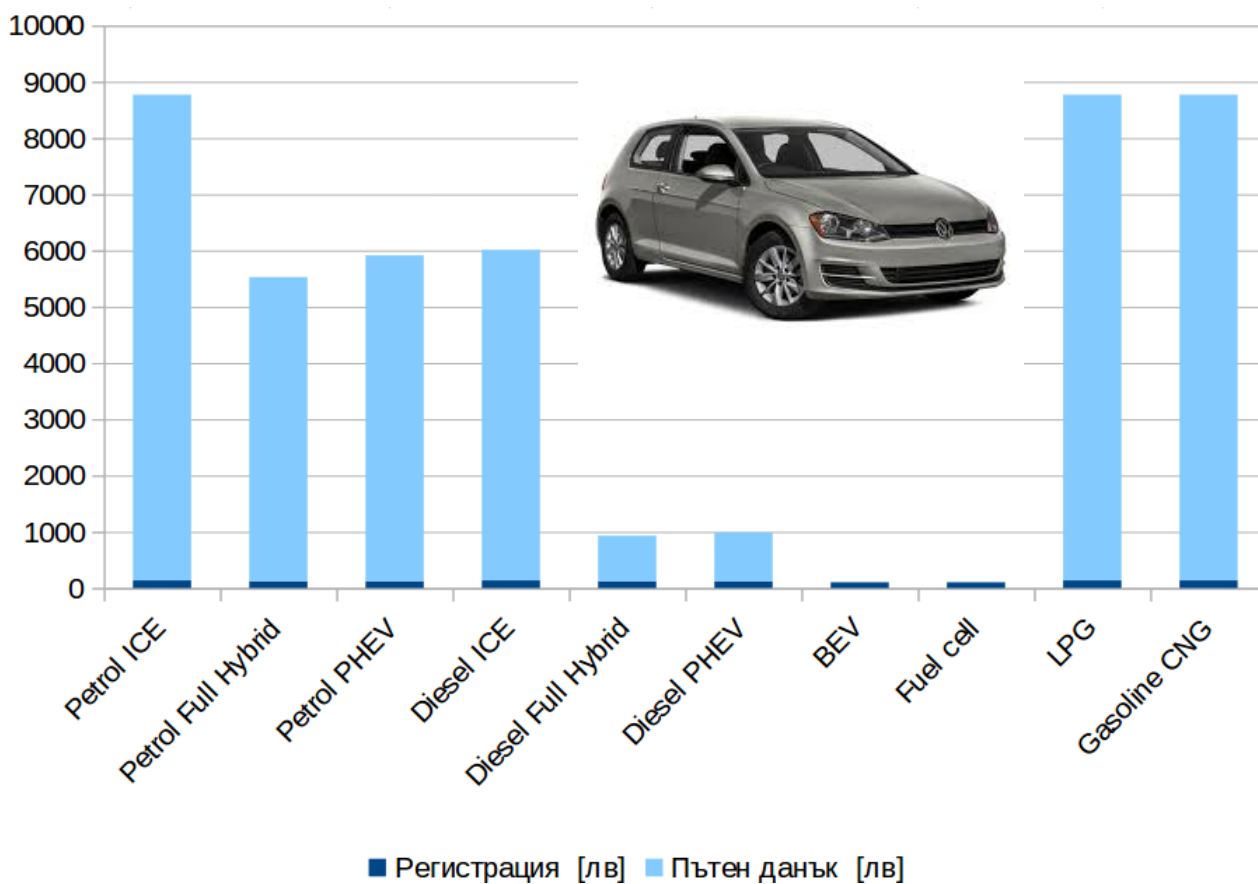
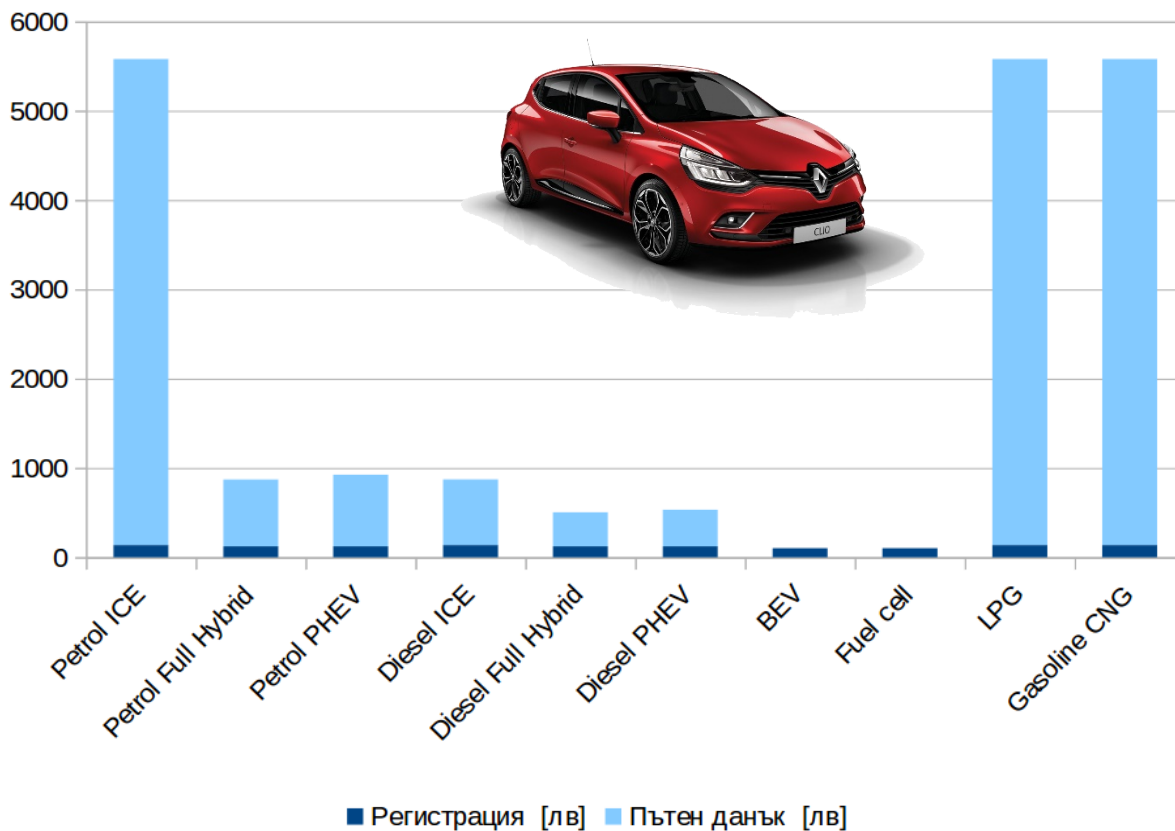
3. Данъци и такси.

Таксата за регистрация в България е фиксирана, като сумата зависи от типа автомобил, който се регистрира. За двигател с вътрешно горене – 137 лв; за хибрид (HEV/PHEV) – 123 лв; за електромобил (BEV/FCEV) – 102 лв.

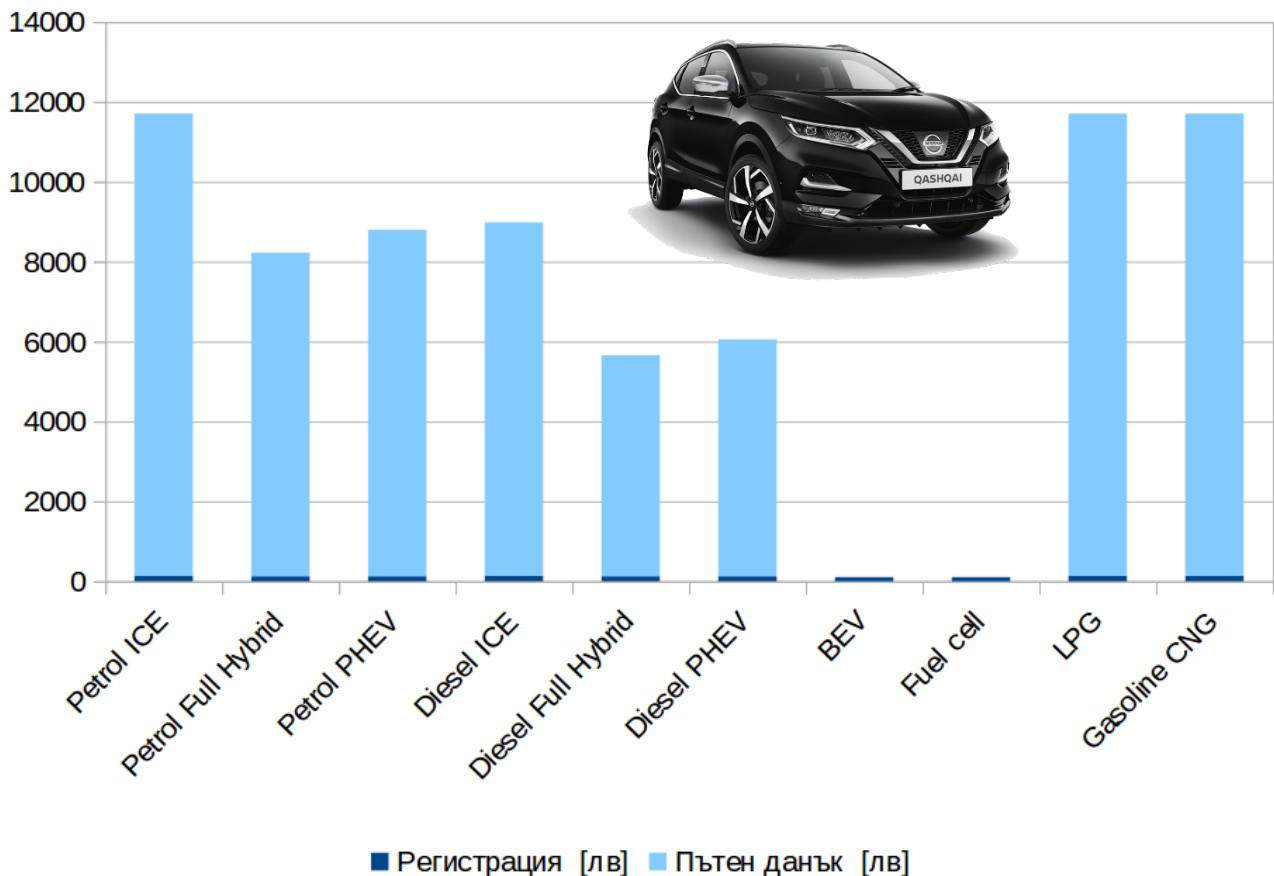
Регулаторната рамка на пътния данък в България е обратна на намеренията и правилата в ЕС, като данъка е по-нисък, колкото по-висока е възрастта на автомобила, а минимален данък имат колите с възраст над 14 г. Тази данъчна политика индиректно стимулира закупуването на по-стари и замърсяващи автомобили, докато в ЕС се стимулира точно обратното – закупуване на по-нови и щадящи здравето и околната среда автомобили.

Електромобилите са освободени от пътен данък.

Сравнение на данъчното бреме за нови автомобили, закупени през 2018 г., за период от 7 години [в лв.]

- **Автомобилите на метан (CNG) не са поощрявани с намаляване на пътния данък,** въпреки, че отделят по-малко ФПЧ. По този начин автомобилите на метан са приравнени към данъчното бреме на автомобилите с конвенционален бензинов двигател с вътрешно горене.
- **При автомобилите от сегмент В, се оказва, че дизеловите ДВГ получават по-нисък данък от ДВГ на бензин от същия сегмент.** Дизеловите двигатели получават -60% редукция на данъка, понеже двигателя им е под 74 kW, за разлика от бензиновите ДВГ в същия сегмент, които са с по-мощни

двигатели. След преминаване на границата от 74 kW, данъците се изравняват за различните типове ДВГ.

- **Всички хибридни автомобили са ефективно стимулирани в сегмент В, а дизеловите хибриди дори в сегмент С.** Това се получава поради редукцията на данъка при автомобили с по-малки двигатели - под 74 kW.
- Като цяло данъчната система определя по-високи разходи за собствениците на конвенционални автомобили (с изключение на дизеловите автомобили в сегмент В). От друга страна, в сегментите с по-големи двигатели, самия размер

на двигателя на хибридите, означава, че няма да получат достатъчно данъчни облекчения сравнено с по-замърсяващите превозни средства.

- Данъчният стимул за нискоемисионните електрически автомобили е присъства и се увеличава с увеличаване на мощността на двигателя.

В момента на извършване на сравнителното проучване на общата цена на притежание на автомобилите, данъкът се изчисляваше като освен възрастта, във формулата влизаше и мощността (в kW) на автомобила по относително остаряла формула, при следните условия:

- до 37 kW включително - от 0,34 до 1,02 лв. за 1 kW;
- над 37 kW до 55 kW включително - от 0,40 до 1,20 лв. за 1 kW;
- над 55 kW до 74 kW включително - от 0,54 до 1,62 лв. за 1 kW;
- над 74 kW до 110 kW включително - от 1,10 до 3,30 лв. за 1 kW;
- над 110 kW - от 1,23 до 3,69 лв. за 1 kW.

В зависимост от годината на производство данъкът се умножи със следните коефициенти:

- Над 14 години – 1;
- Над 5 до 14 години включително – 1,5;

- До 5 години включително – 2,8.

След представянето на резултатите от сравнителното проучване на общата цена на притежание на автомобилите, и след дискусия със заинтересованите страни – браншови организации, природозащитни НПО, ИАОС и Автомобилна администрация, бе предложена и публикувана за обществено обсъждане нова формула касаеща мощностите на автомобилите, тяхната възраст, в която се включва нов елемент – екологичен компонент (екологична категория Euro 1 – 6), а за възрастта се променят коригиращите коефициенти.

Предложението за промяна на формулата за мощността, изглежда така:

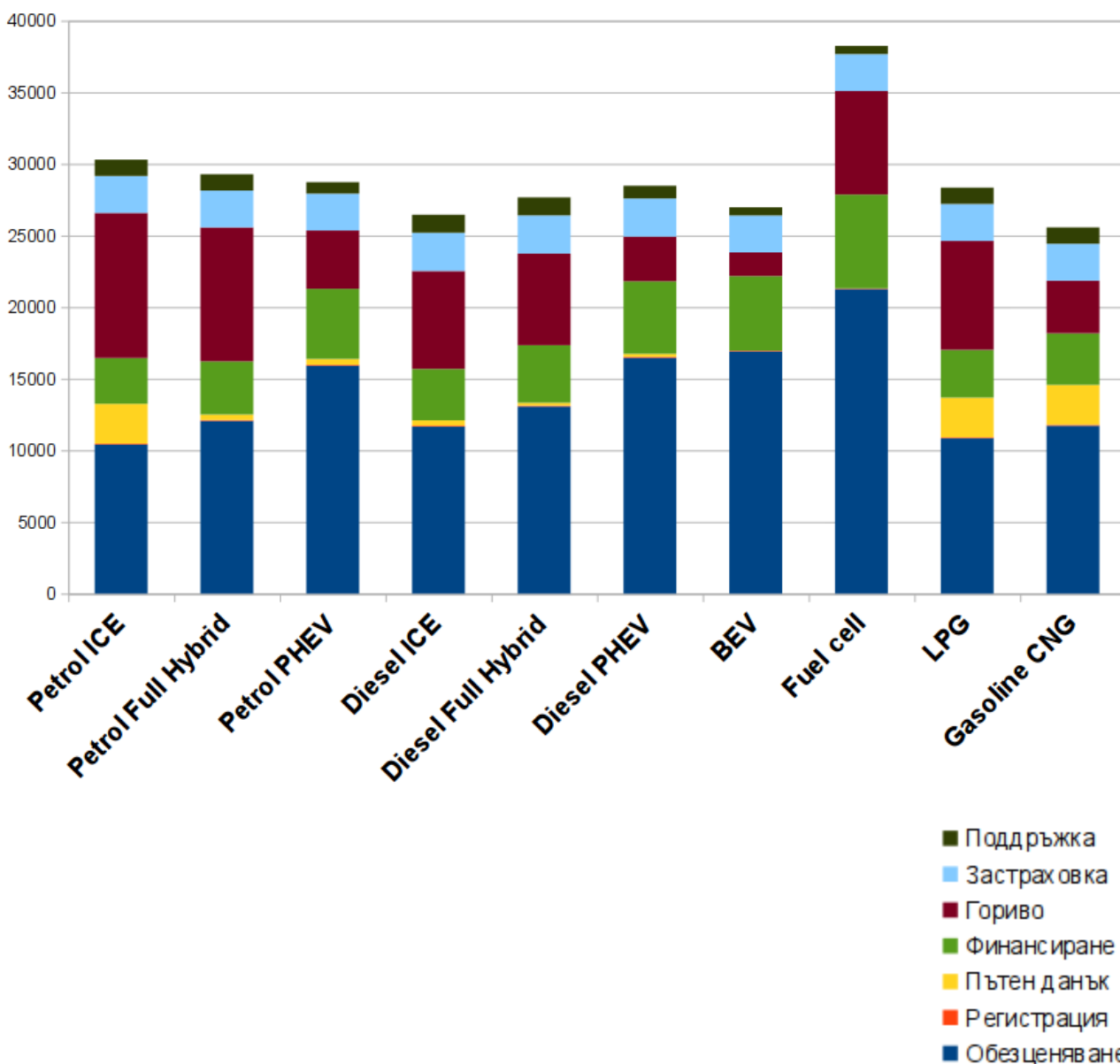
- до 55 kW включително - от 0,34 до 1,20 лв. за 1 kW;
- над 55 kW до 74 kW включително - от 0,54 до 1,62 лв. за 1 kW;
- над 74 kW до 110 kW включително - от 1,10 до 3,30 лв. за 1 kW;
- над 110 kW до 150 kW включително - от 1,23 до 3,69 лв. за 1 kW;
- над 150 kW до 245 kW включително - от 1,60 до 4,80 лв. за 1 kW;
- над 245 kW - от 2,10 до 6,30 лв. за 1 kW;

Резултати от проучването

Обща цена на притежание на нов автомобил купен през 2018 г. за 7 години, сегмент В.

Допускания:

- Общата стойност на автомобила включва пътен данък, регистрационна такса, обезценяване, зареждане с гориво, финансиране, поддръжка и застраховка.
- ДДС е изключено от общата стойност на автомобила
- BEV/FCEV са освободени от пътен данък, а тези с EURO6 под 74 kW имат редукция с -60%.
- 5% лихва/финансиране.

Изводи:

В по-ниските сегменти, обезценяването и разходите за финансиране имат по-малък ефект върху общата цена на притежание на автомобила, отколкото в по-големите, където експлоатационните разходи са с по-голяма тежест.

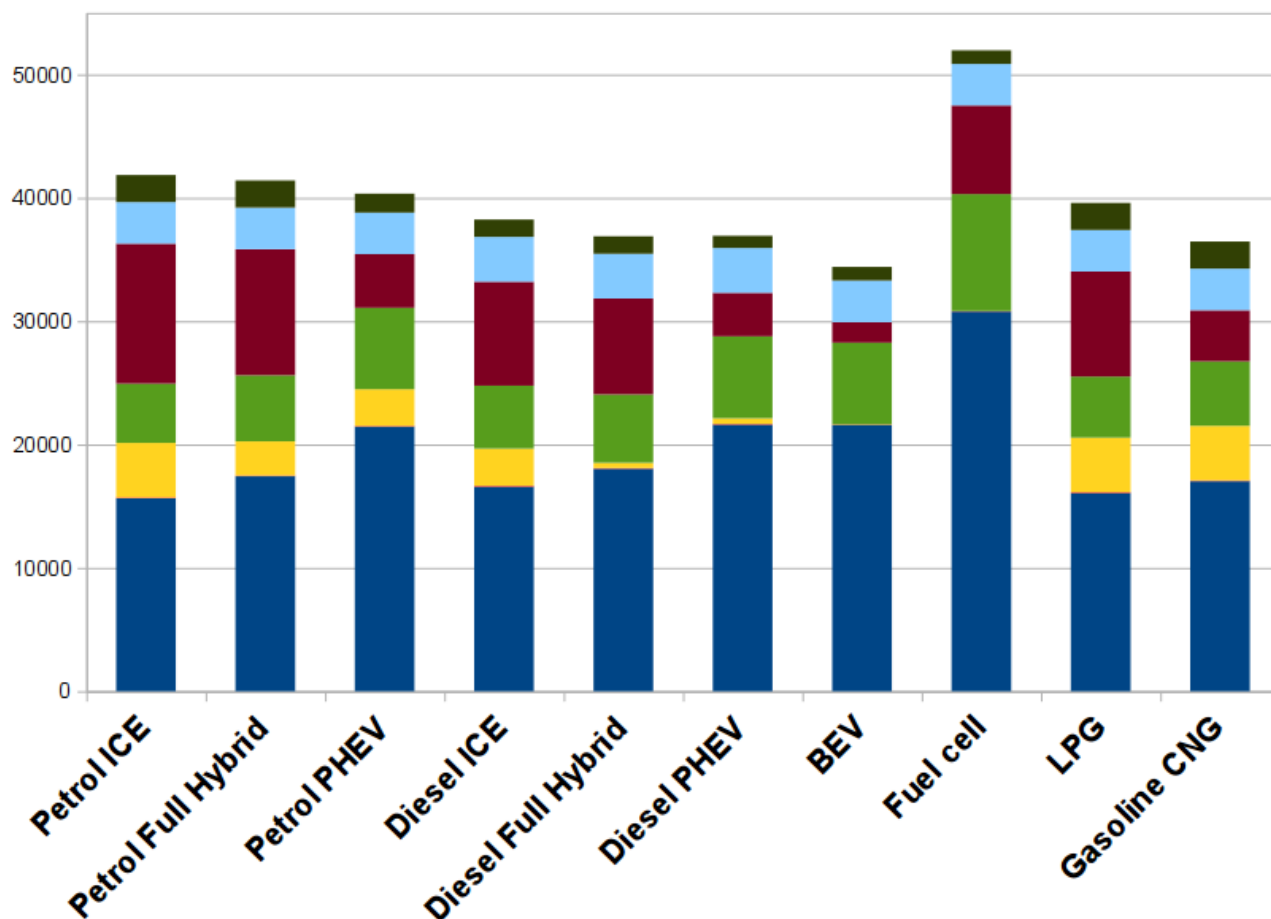
В България няколко фактора определят разходите на BEVs като по-евтини от ДВГ в ниските сегменти:

- Докато цените на бензина и дизела са малко по-евтини от средното за ЕС, **цените на електрическата енергия са значително по-ниски** (0.1€/kWh) от средното в ЕС (0.2€/kWh).
- **Електромобилите са освободени от пътен данък.** За

нов електромобил, купен за 7 години, това би означавало намаление с ~5 500 лв в сегмент В; ~8 600 лв в сегмент С и ~11 700 лв за сегмент Н.

- С увеличаване на **средните километри изминати за година** се увеличава и относителния ефект на разходите за експлоатация върху общата цена на притежание на автомобила. Същото важи и за по-дългите периоди на собственост на автомобила, които увеличават изминатия километраж.
- **CNG** автомобилите се изравняват по обща цена на притежанието с BEV в сегмент В, и дори са с около 1000 лв по-евтини за период от 7 години.

Обща цена на притежание на нов автомобил купен през 2018 г. за 7 години, сегмент С.

Изводи:

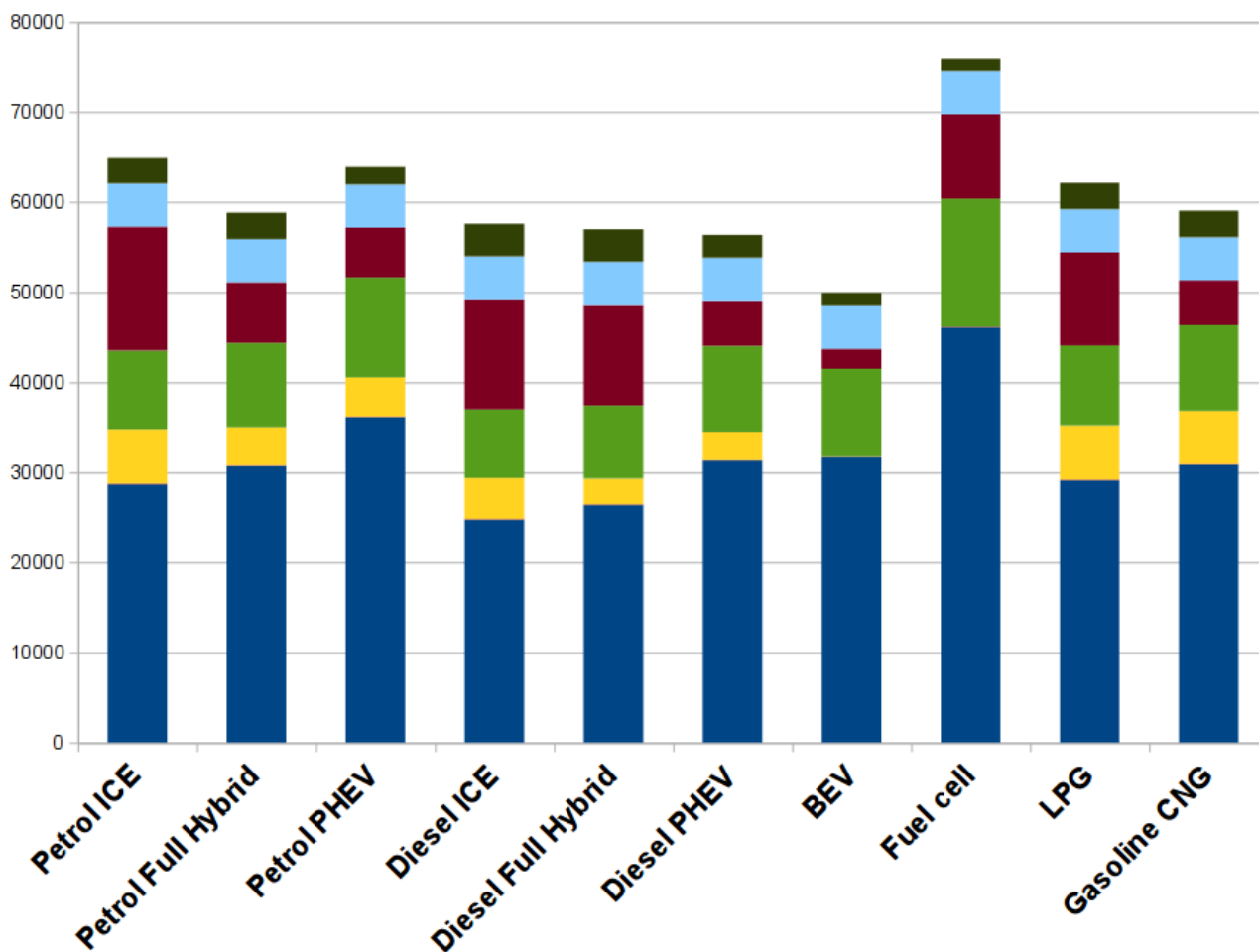
- С увеличаване на средните километри изминати за година се увеличава и относителния ефект на разходите за експлоатация върху общата цена на притежание на автомобила. **Този ефект се забелязва повече с нарастване на размера и теглото на автомобила/електромобила.**
- В този случай, **CNG автомобилите се явяват по-скъпи от BEV**, отчасти поради допълнителната консумация, но

по-скоро заради допълнителните 8600 лв от пътен данък, които не се добавят при разхода на електромобилите.

- Поддръжка
- Застраховка
- Гориво
- Финансиране
- Пътен данък
- Регистрация
- Обезценяване

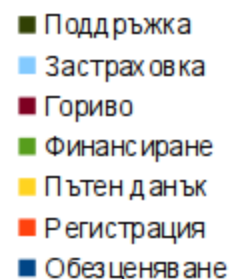
- Вижда се, че с нарастване на големината на автомобилите, **HEV & PHEV** моделите стават по-икономични на база обща цена на притежание.

Обща цена на притежание на нов автомобил купен през 2018 г. за 7 години, сегмент Н.

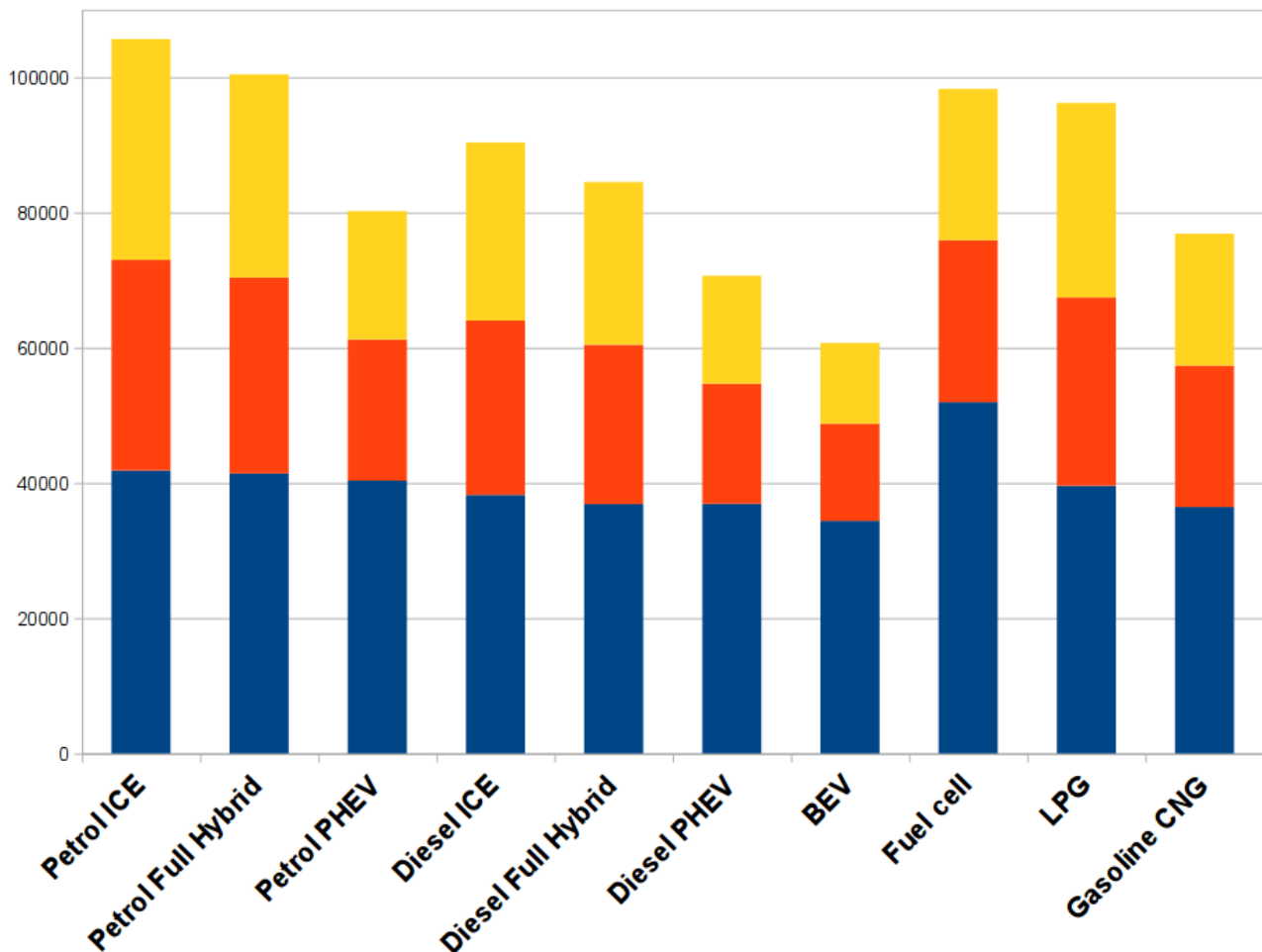

Изводи:

- Разликите в цените**, които се наблюдават при по-ниските сегменти, се увеличават още повече в сегмент Н.
- При по-тежките и по-големи автомобили**, горивото се явява по-значимо, като при дизеловите хибриди, допълнителния разход за финансиране се компенсира с по-ниски разходи за експлоатация.
- BEV остават с най-ниска обща цена на притежание за 7-годишния период**, докато CNG автомобилите излизат по-скъпо заради пътни данъци, разходи за зареждане и по-висока базова цена за закупуване.

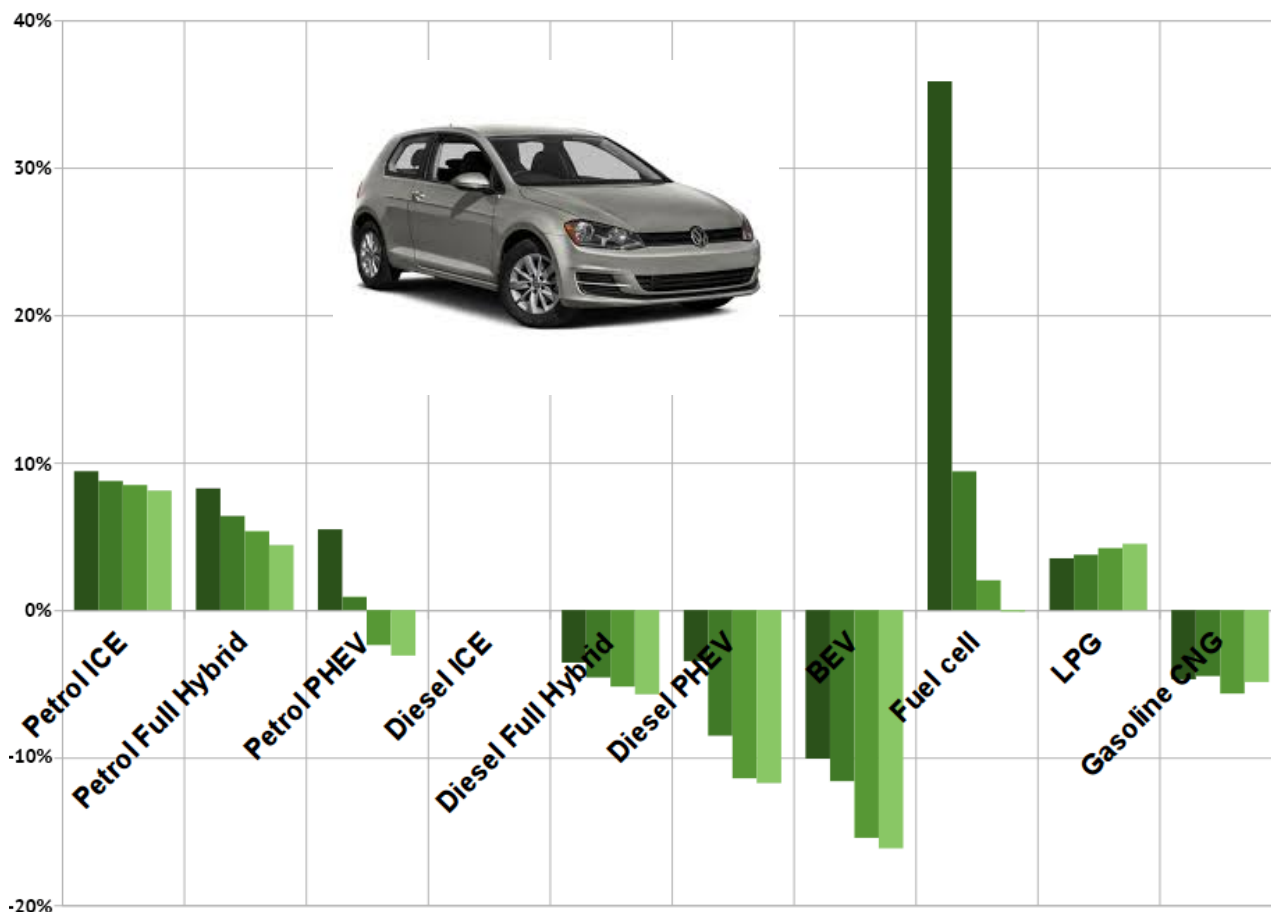
Обща цена на притежание на автомобил за целия му живот, сегмент С.

Изводи:

- **Общата цена на притежание за първия собственик е по-скъпа** за всички автомобили, независимо, че периода на собственост е най-къс. Това, най-вече е заради обезценяването, което е най-значително при първия собственик на превозното средство.
- За PHEV, BEV, FCEV и CNG, общата цена на притежание е **по-ниска за третия, отколкото за втория** собственик, поради това, че спестяванията от обезценка, финансиране и пътен данък са по-големи от оскъпяването за зареждане, поддръжка и застраховка.
- Общата цена на притежание за **трета ръка за конвенционални** и HEV е по-висока от тази на втора ръка, понеже нарастването в цената за зареждане е по-значително за тях, което намалява спестяванията. Това се дължи на по-стръмното нарастване на цените на конвенционалните горива в моделирания период.
- Дори при по-дълги периоди на собственост, когато вероятно ще се наложи подмяна на батерията, BEV остават най-евтин вариант.

Сравнение на общата цена на притежание на автомобили от сегмент С и дизелов автомобил закупен през 2018, 2020, 2025 и 2030 г.

Изводи:

- Разликата между общата цена на притежание на **електромобил и дизелов автомобил** се увеличава с увеличаване на цените на горивата и спадане на цената на електромобилите.
- Съществена разлика надолу спрямо дизеловия автомобил се забелязва при електромобила и почти всички хибриди, plugin хибриди (бензинов и дизелови), което не важи за бензиновия пълен хибрид.
- Най-съществен спад в цената на притежание има при горивните клетки, чиито цени се очаква да спаднат значително в перспектива.

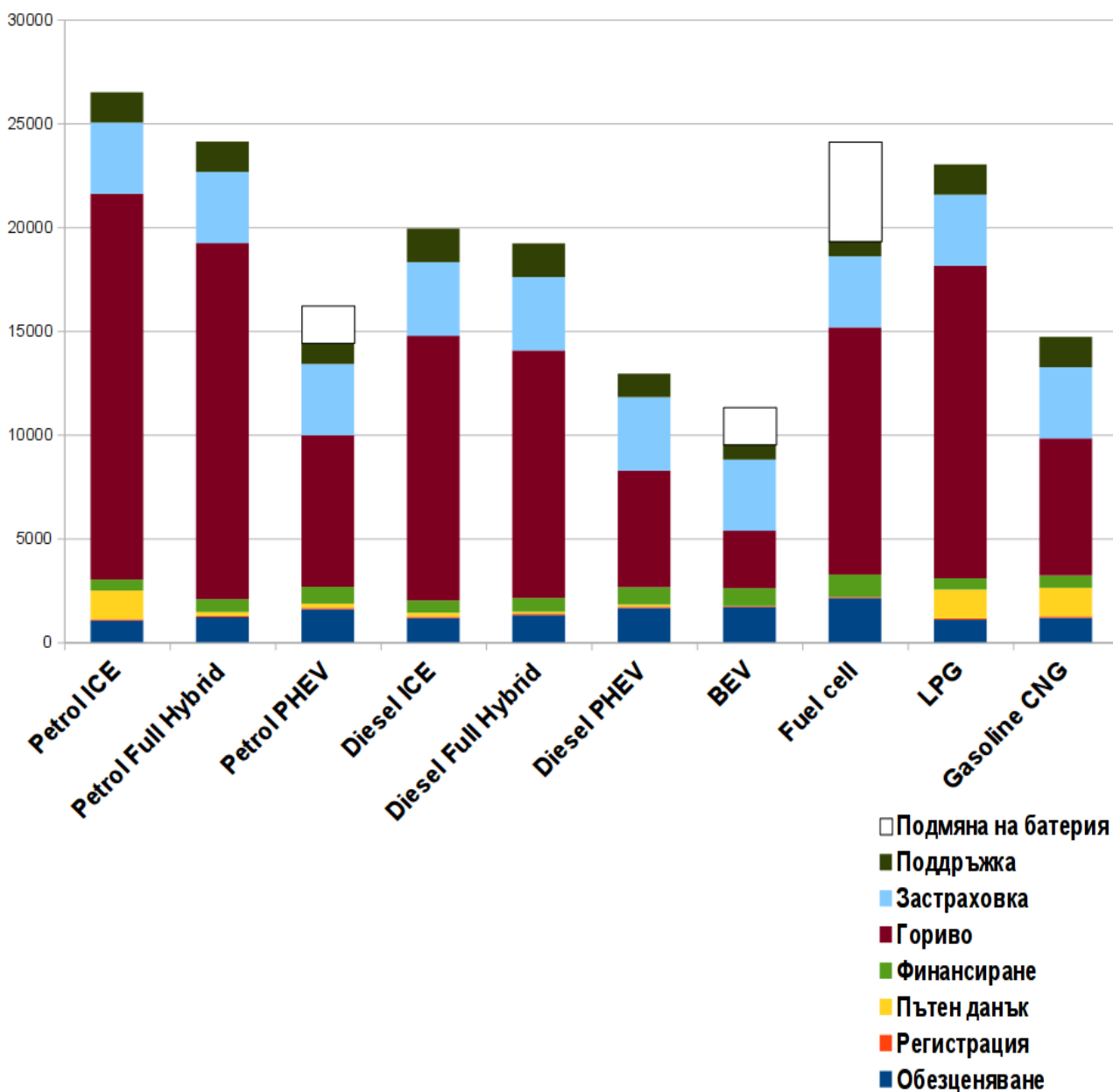
■ 2018
■ 2020
■ 2025
■ 2030

Обща цена на притежание на автомобил 3-та ръка, сегмент В, за 9 годишен период, с подмяна на батерия

Допускания:

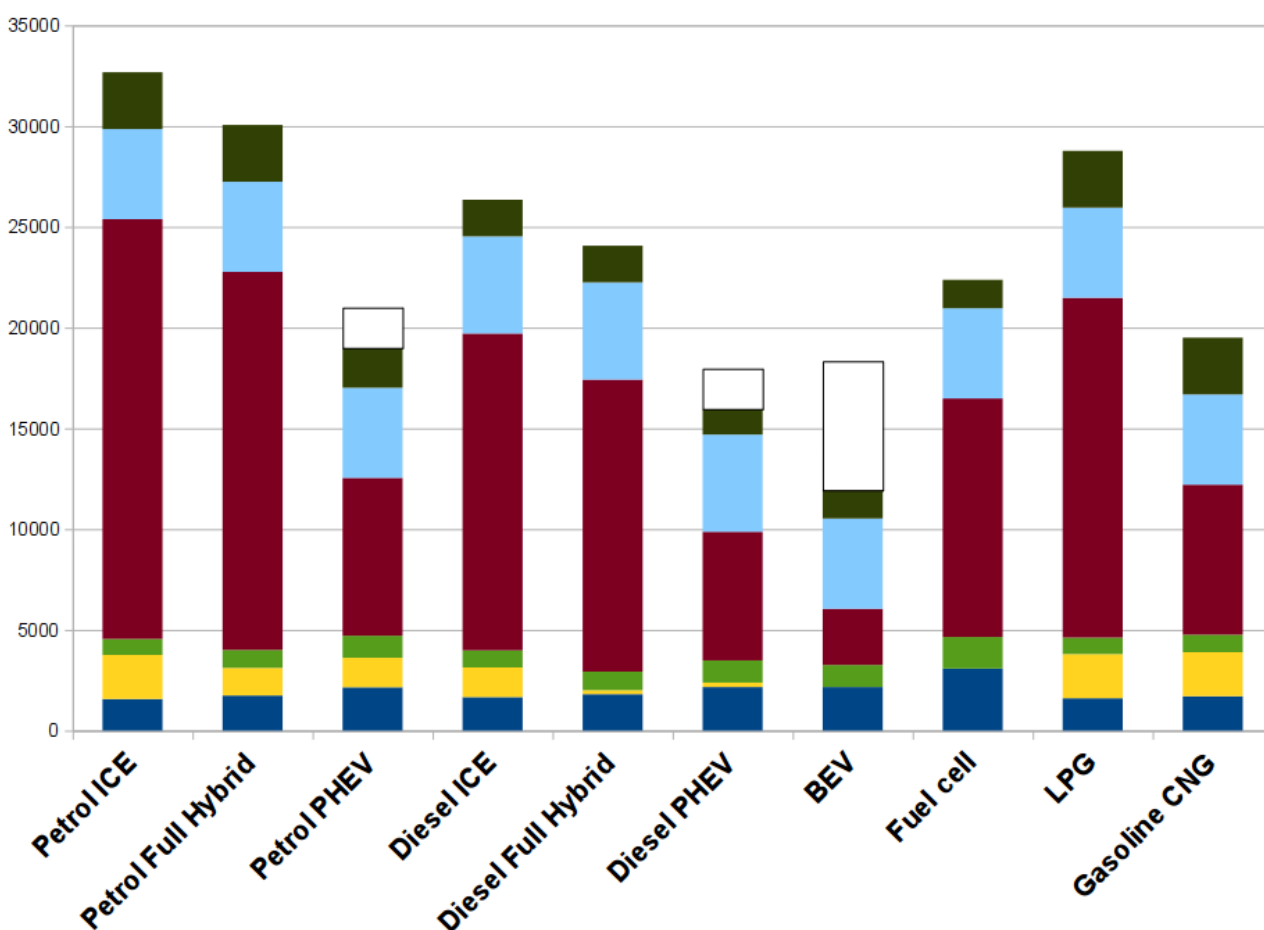
- ТСО включва пътен данък, регистрация, обезценка, гориво, финансиране, поддръжка и застраховка.
- ДДС е изключено
- BEVs/FCEVs са освободени от пътен данък, а МПС с EURO6 и мощност по-малка от 74kW са с 60% намаление на данъка.
- 5% за финансиране/лихва
- Показаната стойност включва подмяната на батерия.
Забележка: за подмяната на батерия е взета предвид батерия 10kWh за PHEV и 32 kWh за BEV при 200€/kWh.

Изводи:

- Когато стойността на автомобила е паднала до само част от първоначалната цена, **обезценката става пренебрежима в сравнение с разходите за гориво.**
- Анализът показва, че за стари автомобили, по-голямата част от общата цена на притежание се покрива от разхода за зареждане с гориво (с изключение на BEV и донякъде PHEV).

Обща цена на притежание на автомобил 3-та ръка, сегмент С, за 9 годишен период с подмяна на батерия

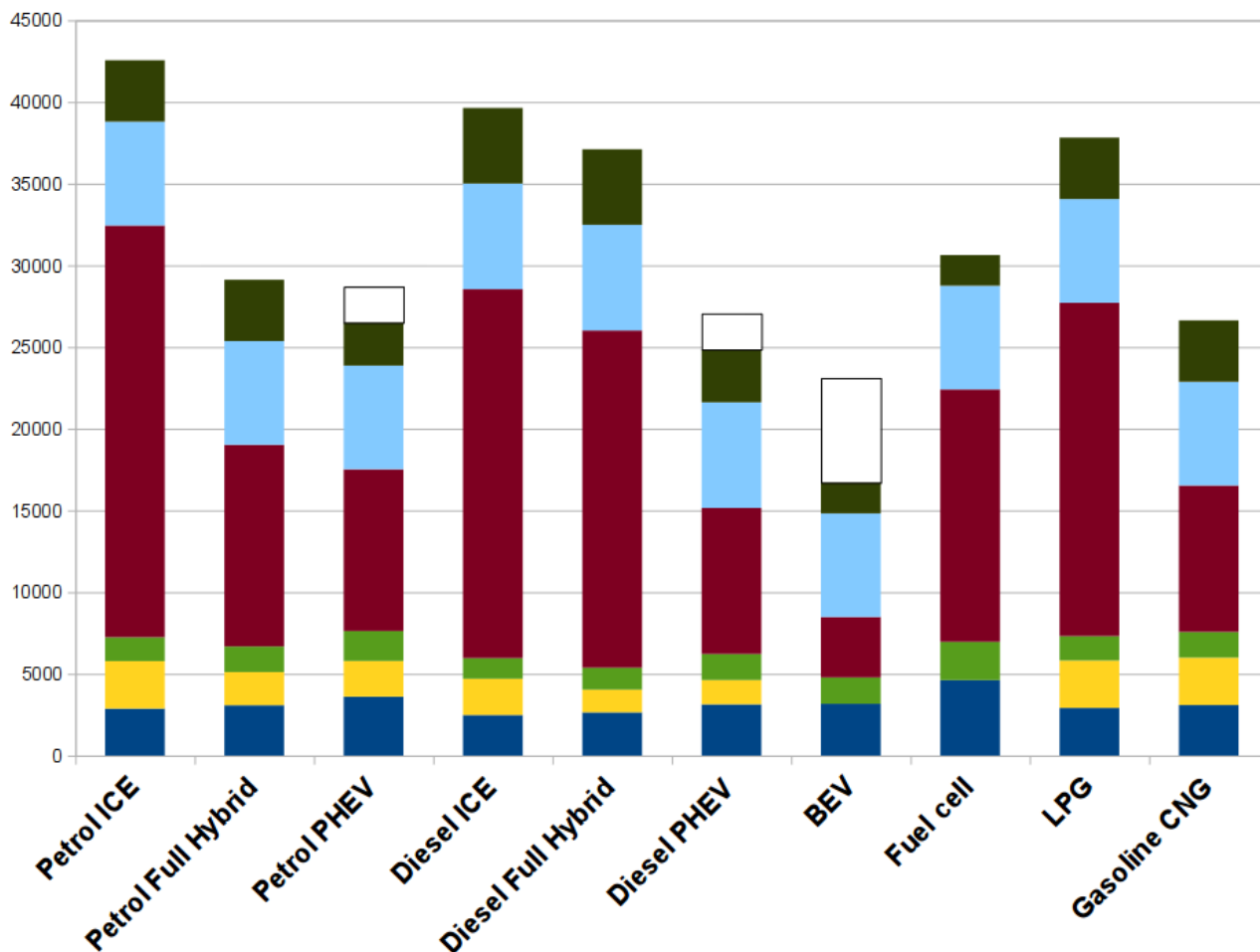
Изводи:

- Докато разхода за зареждане с гориво нараства в сегментите В и С, споменатите вече разлики в общата цена на притежание се увеличават.
- **BEV са най-евтиния вариант дори когато се включи и цената за подмяна на остаряла батерия;** следвани от дизеловите и бензиновите плъгин хибриди.

- Подмяна на батерия
- Поддръжка
- Застраховка
- Гориво
- Финансиране
- Пътен данък
- Регистрация
- Обезценяване

- За големи километражи, дълго притежание и минимална обезценка на автомобила, **бензиновите автомобили се позиционират като най-скъпи**, най-вече заради високия си разход, дори в сравнение с дизелите.

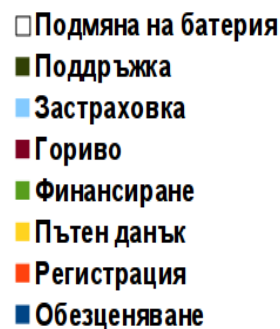
Обща цена на притежание на автомобил 3-та ръка, сегмент Н, за 9 годишен период с подмяна на батерия

Изводи:

- Разликите в цените, които наблюдавахме в предишните слайдове се задълбочават при този сегмент. Докато автомобилите нарастват като големина и тегло, консумацията им нараства още повече и предимствата на BEVs/PHEV още повече се подчертават.

- В този сегмент, трета ръка, **общата цена на притежание на BEV е само около 34% от тази на бензиновите ДВГ и 36% от тази на дизеловите.**

Общи изводи:

Сравнителното изследване показва, че **всяка инвестиция в по-ефективен автомобил, би се изплатила или компенсирала от ниските експлоатационни разходи през целия живот на автомобила.** В този смисъл, ние, заедно с нашите партньори от BEUC и ECF, вярваме, че целите за ограничаване на емисиите от въглероден диоксид в ЕС следва да се увеличат и/или да се увеличават постоянно.

Измерване на изгорелите газове в реално време

Въпреки, че на този етап от развитието ни, автомобилите с горивни инсталации, а именно двигателите с вътрешно горене, да са по същество отминала технология със затихваща популярност, сме длъжни да споменем, че всички измервания на разхода на гориво и намаляването на емисиите от въглероден диоксид до изчерпването на тези автомобили, следва да се правят в **реално време.**

Както се оказва през последните няколко години, по-голямата част от автопроизводителите признават, че прилагат моделиране на емисиите на двигателите с вътрешно горене, които не отговарят на действителността.

Въпреки, че това им действие, в краткосрочна перспектива, би довело до генериране на по-високи печалби, в дългосрочна перспектива, от една страна се руши доверието на потребителите в автомобилния пазар, а от друга – потребителите са подведени да вярват, че използваната от тях кола наистина спазва екологичните стандарти, които в ЕС споделяме. Това подвеждане на потребителите на ЕС в началото на най-мащабната и дълбока цивилизационна и климатична криза, предизвикана именно от горивните инсталации, е напълно неприемливо през 21-ви век.

Отбелязваме като несъвършенство на сравнителното изследване, липсата на оценка на жизнения цикъл на автомобилите (LCA) от добива на руда до депонирането/рециклирането им. В следващото сравнително проучване, планираме да включим в модела и оценка на жизнения цикъл на моделираните автомобили и електромобили. Само тогава, можем да посочим кой електромобил е по-щадящ природата и околната ни среда, и съответно по-привлекателен за закупуване от потребителите.

Източници:

1. *The impact of exposure to air pollution on cognitive performance*, Xin Zhang, Xi Chen, Xiaobo Zhang, *Proceedings of the National Academy of Sciences Sep 2018*, 115 (37) 9193-9197; DOI: 10.1073/pnas.1809474115.
2. „Замърсяване на въздуха - здравето ни все още не е достатъчно защитено“, одитен доклад №23 на Европейската сметна палата, 2018, doi:10.2865/185476.
3. *Low carbon cars in the 2020s, Consumer impacts and EU policy implications*, 2015, BEUC.